

ustanovení tohoto zákona jest od placení poplatků uschovacích osvobozeno. Všecka podání, listiny, převody vlastnictví, ostatní právní jednání, ověřování a úřední vyhotovení při provádění tohoto zákona, dále smlouvy uzavřené mezi obcí pražskou a podnikatelem ohledně provedení podniku nebo jednotlivých částí jeho (§ 1.) osvobozeny jsou od kolků a bezprostředních poplatků. Předdeslané výhody nemají ohledně jednání sporného řízení platnosti. Stvrzení o příjmu náhrad škody kolkuje se dle stupnice II. (§ 39., 40. a 41.)

VII. Omezení práva vyvlastňovacího. V příčině těch nemovitostí, ohledně kterých až do uplynutí doby deseti let, pro kterou městské obci Praze právo vyvlastňovací jest propůjčeno (§ 1.), o zavedení řízení vyvlastňovacího (§ 14.) se neřádá, platí vyvlastňovací právo městské obce Prahy za prošlé a může knihovní poznámka v oné době dle § 5. vykonaná k žádosti majitele nemovitosti býti vymazána. Řízení a rozhodnutí o žádosti za výmaz staniž se ve smyslu § 45. všeob. zákona knihovního. (§ 42.)

3. Dle motivu vládní předlohy a správy berního výboru říšské rady (příloha č. 629 a 665 stenograf. prot. říšské rady XI. sezení 1892) bylo za příčinou zlepšení zdravotních a dopravních poměrů ve Vídni zákonem ze dne 5. dubna 1893 č. 54 ř. z. prodlouženo osvobození od daně pro přestavby (nikoli však pro novostavby na neostavěných pozemcích), starých domů, jež jsou jen na újmu všeobecnému ruchu a zdravotním poměrům obyvatelstva. Tímto zákonem bylo pro přestavby 1263 domů, jež uvedeny jsou ve zvláštním seznamu k zákonu připojenému pod 128 položkami, osvobození od daně domovní zákonem ze dne 25. března 1880 č. 39 ř. z. stanovené na dobu 18 let prodlouženo. Dle zákona ze dne 5. dubna 1893 č. 16. z. z. přísluší v arcivévodství rakouském pod Enží novostavbám od domovní daně osvobozeným, jež přispívají ku rozšíření a regulaci hlavních ulic v obvodu Vídně též osvobození od zemských a obecních přírážek po 18 roků.

Téhož významu jest zákon, daný dne 5. dubna 1893 čís. 54 ř. z. pro přestavby ve Lvově a obvodu, kterýmž povoleno 181 domům, které během 10 roků od platnosti tohoto zákona nově vystavěny budou, osvobození od daně na 20 roků. Zákon ze dne 18. července 1893, č. 38 z. z. království haličského a vladimírského a velkovévodství krakovského osvobozuje takové stavby na 20 let od zemských a obecních přírážek a všech obecních daní.

Ascendenti. I. Pojem. A. jsou všichni příbuzní v postupné linii. § 42. o. o. z. zaměňuje tento pojem se všeobecným názvem rodiče, kterýmžto rozuměti jest, nehledíc ke stupni, všechny příbuzné v pokolení vzestupném. V užším slova smyslu znamená výraz »rodiče« pouze otce a matku.

II. Práva a povinnosti rodičů. Rodiče jsou vůbec povinni své děti vychovávat, t. j. o život a zdraví jich pečovat, slušnou výživu jim dávat, jich tělesné a duševní síly vzdělávat, a vyučováním v náboženství a užitečných vědomostech základ k budoucímu štěstí jich klásti (§ 139. o. o. z.). Domácí vyučování není nijak omezováno (zákon ze dne 21. prosince 1867, č. 142. ř. z.). Při volbě vychovatelů a učitelů při soukromném vyučování netřeba míti ohled na vyznání náboženské (zákon ze dne 25. května 1868, č. 48 ř. z. § 6.).

Volba náboženství (zákon ze dne 25. května 1868, č. 49. ř. z.).

1. Děti manželské a děti za takové pokládané následují, pokud se týče náboženství, svých rodičů, ač jsou-li oba téhož vyznání. Při smíšených manželstvích obdrží synové víru otcovu a dcery víru matčinu. Rodiče mohou však sami určití smlouvou, že všechny dívky buď otce nebo matku v náboženství mají následovati. Nemanželské děti následují matku v náboženství. Není-li ničeho ustanoveno, určí náboženství děcku ten, kdo pečuje o výchování jeho. Reversy komukoliv v tomto ohledu vydané jsou neplatny (§ 1. cit. z.).

2. Náboženství takto dítěti určené nemá býti změněno, pokud to dítě samo z dobré vůle neučiní. Rodiče dle odst. 1. oprávněni jsou určití a měniti náboženství děcka, pokud nepřekročilo sedmý rok věku svého. Změní-li jeden z rodičů aneb oba vyznání, pokládají se dívky, jež nedospěly k sedmému roku, ve příčině vyznání náboženského — nehledíc na smlouvu před změnou tou uzavřenou — jakoby narozeny byly teprve po nastalé změně vyznání rodičů. O děcku za manželské uznaném (legitimovaném) před sedmým rokem věku svého, platí, co se týče náboženství, ustanovení odst. 1. (§ 2. cit. z.).

3. Rodiče, poručníci, jakož i zřizenci náboženští jsou povinni dle předpisů těchto se zachovati. Ve případě, že by set těchto pravidel nešetřilo, mají příbuzní, jakož i zřizenci náboženští právo, pomoci úřadů se dovolávají, kteřížto pak věc vyšetří a opatření zákonní učiní. Po dokonaném 14. roku věku svého má každý na vůli zvoliti si náboženství dle přesvědčení svého.

Výživa dětí. V první řadě otec povinen jest pečovati o výživu dětí, pokud se samy vyživiti nemohou. Opatrovati dívky na těle i na zdraví jest povinností matčinou (§ 141. o. o. z.). Jestliže manželé rozvedení aneb naprosto rozloučení nedohodli se o tom, kdo z nich o výchovu dětí bude pečovati, má soud k tomu přihlížeti, nepřipouštěje o tom sporu, aby děti mužského pohlaví až do konce čtvrtého roku, děti ženského pohlaví až do ukončení sedmého roku matkou byly vychovávány a opatrovány, ač nevyžadují-li důležité příčiny, z rozvodu nebo rozloučení manželství zřejmé opatření jiného. Náklad na výchovu věsti povinen jest otec (§ 142. o. o. z.) (rozh. ze dne 26. ledna 1869 č. 663.) Žádost otcovu dle § 142. o. o. z., aby dítě u matky se nacházející jemu bylo předáno, vyřizuje pouze soud poručenský. Je-li otec nemajetný, jest matka povinna o výživu dětí pečovati a zemře-li otec, má vůbec o výchovu jich péči míti. Není-li již ani matky na živu, aneb je-li nemajetnou, připadá tato péče rodičům otcovým a po těch rodičům matčiným (§ 143. o. o. z.). Rodiče mají právo řídití společně jednání dítek svých, děti pak jsou povinny, uctivosť a poslušnosť jim prokazovati (§ 144 o. o. z.). Rodiče mohou děti pohřešovaných hledati, uprchlých nazpět žádati a při tom pomoci úřadu použítí, mají též právo děti nemravné, neposlušné, domácí pořádek a pokoj rušící trestati, však pouze takovým způsobem, aby jim neuškodili na zdraví (§ 145. o. o. z.).

Zákon sám nazývá souhrn práv otcových, moci otcovskou (§ 147. o. o. z.). Otec může dítě své ještě nedospělé k tomu stavu vychovávati, kterýž se mu zdá příhodným; po dosažené dospělosti může však dítě otci svému předložiti, že má chuť k povolání jinému, jež se s náklonností a schopnostmi jeho spíše srovnává, a bylo-li to bez úspěchu, může žádost svou na řádný soud vznéstí, kterýž o tom rozhodne z moci úřední se zřec-

telem na stav, jmění a námitky otcovy (§ 148. o. o. z.). Jestliže nezletilý proti vůli otcově aneb poručníkově vstoupil ve stráž finanční, má býti na požádání otcovo po rozhodnutí úřadu poručenského ihned propuštěn (d. dv. kanc. ze dne 16. července 1835 č. 60. sb. z. s. a ze dne 8. listopadu 1837, č. 242 sb. z. s.). K dobrovolnému vstoupení do vojska má nezletilý syn potřebí svolení otcova aneb poručníkovy (§ 20. bran. z. ze dne 5. prosince 1868 č. 151 ř. z.), kteréž musí býti písemné a ověřené (instrukce ku bran. zákonu § 114. č. 1). Ku vstoupení nezletilého do řádu duchovního potřebí jest svolení otcova resp. poručníkovy jakož i poručenského úřadu (dv. d. ze dne 26. ledna 1844, č. 780 sb. z. s.). Vše, čeho děti jakýmkoli způsobem dle zákona nabudou, jest jich jměním; pokud jsou však moci otcovské podrobeny, přísluší otci správa jmění toho. Toliko kdyžby otec ku správě jmění byl neschopen, aneb těmi, kteří dětem jmění dali, ze správy vyloučen, určí soud správce jiného. (§ 149 o. o. z.) Je-li otec ze správy jmění dítěte svého závětí vyloučen, nemůže on, nýbrž pouze ten, kdo ku správě jmění dítěte ustanoven jest, veškerá práva k platnosti přivésti a zejména též přihlášku k dědictví jménem nezletilého podati (rozh. ze dne 29. září 1863 č. 7128 Gl. U. 1804.).

Nabude-li syn zletilosti, může býti otec k tomu soudem přidržen, aby synu svému jmění odevzdal (rozh. ze dne 30. dubna 1870 č. 14624). Z příjmů jmění dítěte, pokud stačí, budiž zapravován náklad na vychování; co přebude, uloží se pod úroky a každý rok se z toho účet složití musí. Je-li však přebytek nepatrný, mohou se otci účty prominouti a jemu na vůli zůstaviti, jak s přebytkem naložiti chce. Povolí-li ten, od něhož dítě jmění má, otci, aby požitků z něho požíval, ručí nicméně příjmy za výživu dítěte dle stavu jeho, aniž mohou otcovi věřitelé dítěti na újmu na ně sáhnouti (§ 150. o. o. z.). Manžel na živě jsoucí má složití úroky z dědického podílu svého dítěte, na svých nemovitostech pojištěného do sirotčí pokladny, a může si odečísti pouze vydání, jichž užil k výživě a výchově dítěte, a jež úřad poručenský byl schválil (rozh. ze dne 24. února 1869 č. 1955). Věřitelé otcovi, jemuž přísluší požívání nemovitosti dítěte, mohou sáhnouti pouze na to, co zbude z důchodů po uhrazení nákladů na vychování dítěte (rozh. ze dne 8. března 1870 č. 2555). Děti, jsoucí pod mocí otcovskou, nemohou beze svolení otcova výslovně aneb mlčky daného v platné závazky vcházeti (§ 152. o. o. z.).

III. **Nemanželské děti nepožívají vůči rodičům svých práv jako děti manželské.** Bylo-li dítě sice manželkou zrozeno, však před anebo po čase vyměřeném v § 138. o. o. z., dle toho, kdy manželství bylo uzavřeno, anebo kdy manželství bylo rozvedeno, má se dle práva za to, že dítě narozeno jest mimo manželství (§ 155. o. o. z.). Tato právní domněnka má místo též při předčasném porodu, když manžel, jenž před svatbou o těhotenství nevěděl, ve třech měsících od okamžiku, kdy o narození dítěte zvěděl, otcovství před soudem popírá (§ 156. o. o. z.). Důkaz porodu předčasného aneb opožděného může býti podán jen znalci po důkladném zkoumání (§ 157. o. o. z.). Tvrdí-li muž, že dítě od manželky jeho v zákonném čase zrozené není jeho, má nejdříve ve třech měsících od doby, kdy to zvěděl popřít, že dítě v manželství zplozeno jest a má proti opatrovníkovi k tomu zřízenému, aby zplození manželské hájil, dokázati nemožnost, že dítě od něho bylo zplozeno. Ani cizoložství matkou spáchané ani tvrzení její, že dítě jest nemanželským nejsou s to, aby ho zbavily práv manželského

zplození (§ 158. o. o. z.). Matka tedy nemá nikdy práva, nemanželský původ svého děcka dokazovati; tolikéž ne nemanželský otec, třeba si později matku za manželku vzal. Důkaz o tom, že žaloba dle § 158. o. o. z. jest promlčena, musí podati žalovaný. (Rozh. ze dne 4. května 1858 č. 3143). Za to však požívají práva toho dědicové mužovi. Zemře-li muž před časem, v němž mu dovoleno, popírat manželské zplození dítěte, mohou ve třech měsících od smrti mužovy z příčiny výše položené učiniti tak jeho dědicové, jimž by se v právech újma stala. Poručník nezletilého dědice mužova může však jen za souhlasu poručenského soudu popírat, že to či ono dítě se narodilo v manželství (§ 159. o. o. z.) (rozh. ze dne 15. října 1867, č. 8677).

Manžel jakožto žalobce musí dokázati nemožnost, že by dítě od něho bylo zplozeno. K tomu nestačí pouze důkaz, že někdo jiný v kritické době s manželkou jeho obcoval, nýbrž jsou zde závažnými hlavně následující okolnosti:

- a) že s matkou dítěte v kritické době nemohl obcovati;
- b) že neobcoval ačkoliv mohl (»Právník« 1875 str. 191);
- c) že obcoval sice, avšak obcování to že nemohlo míti následků na př. proto, že manželka byla již těhotnou (Gl., U., W. č. 5338.) neb on že byl nezpůsobilým ku zplození;
- d) že dítě od něho nemůže býti zplozeno na př. proto, že jest desítměsíční.

Žalovaným jest dítě, které zastupuje opatrovník a nikoliv matka; z toho vysvítá, že ani doznání matčino, že dítě někým jiným zplozeno bylo, o sobě žádného důkazu nečiní, poněvadž pouze doznání žalovaného žalobce důkazu sprostňuje. Z té příčiny neměla by se matce ukládati přísaha rozhodovací, nýbrž pouze její svědectví by se připouštěti mohlo; panující praxe však připouští nicméně žalobu i na matku jako spolu žalovanou a následkem toho i přísahu rozhodovací, matce uloženu. (»Právník« 1875 str. 191.).

Prosba žalobní směřuje k tomu, aby soud uznal, že dítě není žalobcovo.

Děti zplozené v manželství neplatném, ale ne v takovém, jemuž by vadily překážky v §§ 62. (dvojženství), 63. (vysvěcení a složení slavných slibů), 64. (rozdílnost náboženského vyznání); pokládány buďtež za děti manželské, když překážka později pomine, aneb když aspoň jeden z rodičů může dokázati, že bez viny své o překážce nevěděl; avšak v tomto případě nemohou děti dosíci jmění, které dle ustanovení rodinných výhradně potomkům manželským zůstaveno jest. (§ 160. o. o. z.). Děti mimo manželství zrozené, které pozdějším sňatkem rodičů legitimovány byly, jsou dětem v manželství zrozeným na roveň postaveny, nemohou však dětem mezi tím v manželství zplozeným ani práv prvorozenství ani jiných práv nabytých upírati (§ 161. o. o. z.). Ve případech takových nesmí býti jméno nemanželského dítěte ve knize křtů změněno, nýbrž zaznamená se pouze legitimace a dítěti vydá se list křestní, znějící na nové jméno (dv. d. ze dne 18. července 1834 a min. výnos ze dne 18. října 1851 č. 3075). Sporná jest otázka, vztahuje-li se legitimace též k potomstvu dítěte nemanželského i tehda, když toto dítě před sňatkem rodičů zemřelo. Randa praví, že nikoliv (org. § 161.) rovněž Nippel; podobně cís. pat. ze dne 22. února 1791. Opáčně soudí Zciller a Pratobevera.

Že se dítě narodilo mimo manželství, nemůže mu býti na újmu ani v občanské vážnosti ani v budoucím zaopatření. K tomu konci není tedy potřebí zvláštní milosti zeměpánovy, kterouž by se dítě takové prohlásilo za manželské. Pouze chtějí-li rodiče, aby dítě nemanželské nabylo přednosti jich stavu aneb práv dědických k jich jmění, mohou za milost takovou žádati (*legitimatio per rescriptum principis*). Jiných členů rodiny milost ta se netýká (§ 162. o. o. z.).

Komu se dokáže způsobem, soudním řádem předepsaným, že s matkou dítěte obcoval v čase, od kteréhožto až do porodu neprošlo méně než sedm a ne více než deset měsíců, aneb kdo se k tomu třeba mimo soudně přizná, o tom se má za to, že dítě byl zplodil (§ 163. o. o. z.) (rozh. ze dne 18. dubna 1865 č. 3238). Doba v § 163. naznačená nepočítá se dle kalendáře, nýbrž platí měsíc za 30 dnů. (Rozh. ze dne 6. prosince 1870 č. 5306 a ze dne 20. listopadu 1884 č. 11259 sb. 10256). Platí-li domněnka (§ 163.) o více osobách, nevylučuje mimosoudní doznání osoby jedné závazek ostatních. (Rozh. ze dne 16. června 1869 č. 6596 sb. č. 3443). Domněnka § 163. nemůže býti dobrozdáním znalců ohledně zralosti dítěte vyvrácena (Rozh. ze dne 11. února 1879 č. 8057.), aniž důkazem, že v době kritické používáno bylo »*condonu*«. (Rozh. ze dne 19. října 1881 č. 10381, sb. č. 8529). Zapsání jména otcova dle udání matčina do knihy křtů aneb porodů jest úplným důkazem jen tehda, když se tak stalo s přivolením otcovým, a když správce duchovní a kmotr, kteří otce osobně znají, to dosvědčí (§ 164. o. o. z.).

Nemanželské děti nepožívají vůbec ani práv rodiny ani příbuzenstva, nemají práva ani ke jměnu otcovu, ani ke šlechtictví, ani k erbů nebo jiným přednostem rodičů, nýbrž přísluší jim toliko jméno rodu matčina (§ 165. o. o. z.). I dítě nemanželské má právo žádati na rodičích, aby je podle jmění svého vyživovali, vychovali a zaopatřili. Dítě nemanželské není pod mocí otcovou, nýbrž jest zastupováno poručníkem zvláště zřízeným (§ 166. o. o. z.). O výživě nemanželského dítěte viz alimentaci. Pokud matka sama své nemanželské dítě způsobem budoucímu jeho povolání přiměřeným chce a může vychovávat, nemá otec právo, dítě jí odjímati, jest však povinen, náklad na výživu nésti (§ 168. o. o. z.). Bylo-li by však blaho dítěte vychováním matčiným ohroženo, jest otec povinen, dítě k sobě vzíti a je vychovávat u sebe aneb na jiném bezpečném a slušném místě (§ 169. o. o. z.). Rodiče mohou se o to smluviti, jak chtějí dítě mimo manželství zrozené živiti, vychovati a zaopatřiti; avšak úmluva ta nemůže býti právům dítěte na újmu (§ 170. o. o. z.). Povinnost děti nemanželské živiti přechází jako každý jiný dluh na dědice rodičů (§ 171. o. o. z.).

IV. Moc otcovská pomíjí, když dítě dosáhne zletilosti, ač nepovolí-li soud z příčin důležitých k žádosti otcově prodloužení moci otcovské, což veřejně se vyhlásí (§ 172. o. o. z.). Toto oznámí se i notáři, v jehož okrese se tak stalo (§ 184. pat. ze dne 9. srpna 1854, č. 208 ř. z.). Příčiny, pro které se žádati může, aby soud moc otcovskou prodloužil, jsou tyto:

- a) Když dítě, ač jest zletilým, pro vady tělesné neb duševní není s to, aby samo se živilo neb záležitosti své opatřovalo;
- b) když dítě, jsouc nezletilé, ve dluhy povážlivě zabředlo;
- c) dopustilo-li se takových přečinů, pro kteréž i nadále pod bedlivým dozorem otcovým zůstati musí (§ 173. o. o. z.).

Děti, které nedokonaly roku čtyřiaadvacátého, mohou z moci otcovské propuštěny býti, když je otec s přivolením soudu výslovně z moci své propustil aneb když dvacetiletému synovi dovolí, aby vedl vlastní svou domácnost (§ 174. o. o. z.), (dv. d. ze dne 15. června 1832 ku všem appel. soudům, sb. z. s. č. 36; d. dv. kanc. ze dne 24. července 1835 pol. sb. z. 63. sv., str. 307; circul. ze dne 30. září 1835, f. 1196, voj. sb. z. č. 102).

Nezletilý, jemuž úřad povolí samostatné provozování živnosti, jest rovněž moci otcovské zbaven. Povolení toho dosáhnouti mohou též nezletilí, kteří nepřekročili ještě rok 20. věku svého, leč povinností úřadu jest, přesvědčiti se o vlastnostech nezletilého a dohodnouti se o tom s příslušným soudem.

Vdá-li se nezletilá dcera, vstoupí, pokud se týče osoby její pod moc mužovu (§§ 91. a 92. o. o. z.), co se pak týče jmění jejího, jest otec její opatrovníkem tohoto až do nabytí zletilosti. Zemře-li muž, přechází opět v moc otcovskou (§ 171. o. o. z.).

Pozbyl-li otec zdravého rozumu, byl-li prohlášen za marnotratníka, byl-li pro zločin na dobu delší jednoho roku do vězení odsouzen, vystěhoval-li se o své ujmě ze země, byl-li po dobu delší jednoho roku vzdálen, nedav o sobě věděti, zaniká moc otcovská a zřídí se poručník. Pominou-li však tyto překážky, nabude otec zase práv svých (§ 176. o. o. z.). Otec, který zanedbává výživy a výchovy dětí svých, pozbývá moci otcovské na vždy (§ 177. o. o. z.). Proti zlému užívání moci otcovské, jímž se dítěti v jeho právech ubližuje, nebo proti zanedbávání povinností otcovských, může netoliko dítě samo, nýbrž každý kdo o tom zví, zvláště pak nejblížejší příbuzní pomoci právní žádati. Soud to má vyšetřiti a podle okolností opatření učiniti (§ 178. o. o. z.). O tom, jak se trestají rodiče, když zle nakládají s dětmi svými, ustanovují §§ 413—416. tr. z.; nejprve dostanou důtku od soudu, podruhé jim soud pohrozí, že se jim dítě odejme a na jich náklad jinde vychovati dá, po třetí pak se jim dítě skutečně odejme a rodiče mohou býti dle povahy zlého nakládání potrestáni. (Rozh. ze dne 5. září 1866 č. 1158.)

V. Ascendenti a descendenti jsou vyloučeni ze svědectví při závětech, týkajících se rodičů a dětí navzájem (§ 594. o. o. z.). Ve sporu jsou ascendenti a descendenti vesměs zavržitelnými svědky (§ 141. o. s. ř.), v řízení trestním mohou se ascendenti a descendenti navzájem vzdáti svědectví (§ 152. tr. ř.). Ublížení ascendentům zůstavitelovým na cti, na těle aneb na jmění a jen pokus toho, má-li povahu skutku trestného, tvoří důvod vylučovací v právu dědickém, ač nedokáže-li se, že zůstavitel ublížiteli byl odpustil (§ 540. o. o. z.). Při zločinu vydírání stačí, byl-li činěn nátlak na ascendenty ohroženého (§ 98. tr. z.). Ascendenti mohou též v řízení trestním odvolání neb stížnosti zmateční jménem odsouzeného podati (§ 282. tr. ř.). Právní jednání mezi ascendenty a descendenty uzavřená, mohou za jistých okolností vzata býti v odpor (viz Odporování právnímu jednání).

VI. Právo dědické. Není-li tu nikoho, jenž přímo od zůstavitele pochází, případně dědictví těm, kdož jsou s ním v druhém pokolení spřízněni, totiž jeho rodičům aneb jich potomkům. Žijí-li oba rodiče, případně jim pozůstalost rovným dílem. Zemře-li jeden z rodičů, přejdou práva jeho na pozůstalé děti aneb potomky, a polovice, jež by zemřelému byla náležela,

rozdělí se mezi ně dle předpisů § 732—734. a § 735. o. o. z. Zemře-li některý z rodičů bezdětek aneb bez potomstva, připadá jeho polovice druhému rodiči živému. Není-li i tohoto více na živu, připadá dědictví jeho dětem nebo potomkům (§ 737. o. o. z.). Zemřou-li rodiče zůstavitelovi bez potomků, připadne dědictví pokolení třetímu, totiž pradědům zůstavitelovým a jich potomkům. Dědictví budiž ve dva stejné díly rozděleno. Polovice pak náleží rodičům otcovým a jich potomkům a druhá polovice rodičům matčíným a jich potomkům (§ 738. o. o. z.). Každá polovice rozdělí se pak mezi dědy obou stran stejným dílem, jsou-li oba ještě na živu. Zemře-li jeden z nich aneb zemřou-li oba jedné aneb druhé strany, rozdělí se polovice pozůstalosti této straně připadající mezi děti neb potomky dědů dle ustanovení §§ 735—737. o. o. z. a § 739. o. o. z.). Zemřou-li se strany otcovské aneb mateřské oba rodiče, a nemá-li ani děd ani bába žádných potomků, připadá celé dědictví dědům strany druhé ještě žijícím, a po jich smrti jich dětem aneb potomkům (§ 740. o. o. z.). Po vymření celého třetího pokolení přísluší právo dědické čtvrtému pokolení. V pokolení čtvrté náležejí rodiče děda otcova a jeho potomci, rodiče matky bábiny a její potomci, rodiče děda matčina a jeho potomci a rodiče báby matčiny a její potomci (§ 741. o. o. z.). V pokolení šesté náležejí zůstavitelovi třetí pradědové a prabáby s těmi, kdož z nich pošli. Tímto pořadem řídí se posloupnost dědická ze zákona (§ 742—751. o. o. z.). Potomci dětí mimo manželství zrozených jsou z práva dědického vyloučeni; toliko po matce přísluší nemanželskému dítěti právo dědické (§ 754. o. o. z.).

Výraz »pokrevní přátelé« (»Blutsfreunde«) v závěti užitý zahrnuje v sobě též nemanželské potomky. (R. ze dne 25. dubna 1865 č. 2308, Gl. U. 2164). Děti adoptované jsou, pokud se práva dědického týče, dětem zůstavitelovým v manželství zrozeným na roveň postaveny (§ 755. o. o. z.). Po příbuzných aneb po manželu zůstavitelově, bez jehož svolení byly za vlastní přijaty, nemají dědického práva ze zákona. Podržíjí však právo toto ke jmění svých přirozených rodičů a příbuzných (§ 183. o. o. z.). Rodičům přísluší k pozůstalosti dětí mimo manželství zrozených, však legitimovaných, vzájemné právo, kteréž přísluší dětem k pozůstalosti rodičů (§§ 752—754. o. o. z.) Zvolitelé nemají však práva dědití dle zákona po dítěti zvoleném; pozůstalost po dítěti takovém připadne jeho příbuzným (§ 756. o. o. z.).

VII. Povinnost zříditi věno. Nemá-li nevěsta dostatečného jmění, z něhož by ženichovi přiměřené věno dala, jsou rodiče aneb dědové a báby její v témž pořádku, jak jsou povinni, děti živiti a opatrovati, zavázáni, dcerám nebo vnučkám, když se vdávají, věno jich stavu a jmění přiměřené, dáti aneb k němu přiměřeně přispívati (§ 1220. o. o. z.). Dcera nemanželská může žádati věno jen od matky (§§ 160—162., 183., 1224. o. o. z.). Omlouvají-li se rodiče nebo dědové a báby, že nejsou s to, aby nevěstě slušné věno dali, má soud k žádosti ženichově a nevěstině, veškeré okolnosti vyšetřiti a dle toho věno přiměřené vyměřiti — anebo vyřknouti, že dědové a báby a rodiče nejsou povinni, věno zříditi (§ 1221. o. o. z.). Provdala-li se dcera bez vědomí aneb proti vůli rodičů svých a shledá-li soud, že příčina, proč rodiče k tomu nesvolili, jest podstatnou, nejsou rodiče povinni, věno jí zříditi, a to ani tehdy, kdyby manželství dodatečně byli schválili (§ 53. a 1222. o. o. z.). Obdržela-li dcera již věno a pozbyla-li ho, byť i bez viny své, nemůže již věna nového žádati, ani kdyby

vešla ve druhé manželství (§§ 1223., 771., 778., 790. a 922. o. o. z.). Je-li pochybno, bylo-li věno zřízeno ze jmění rodičů anebo ze jmění nevěstina, má se za to, že ze jmění nevěstina. Vyplatí-li však rodiče nezletilé dceři své věno beze svolení poručenského soudu, má se za to, že věno dali ze svého (§ 1224. o. o. z.). Ani ženich, ani rodiče jeho nemohou obvěnění určovati. Jako rodiče nevěstiny jsou povinni této věno dáti, mají též rodiče ženichovi povinnost, výbavu jmění jich přiměřenou synu svému zříditi (§§ 1220—1223., 788. a 790. o. o. z.).

VIII. Překážka vydržení a promlčení. Mezi manžely a mezi dětmi aneb poručenci a jich rodiči a poručníky, pokud oni jsou ve svazku manželském, tito pak pod mocí rodičů aneb poručníků, nemůže se vydržení nebo promlčení ani počítí, počalo-li již, ani dále běžeti (§ 271. o. o. z.).

IX. Poplatky. Zákon poskytuje zvláštních výhod pro převody jmění ascendentů na descendenty, však nikoliv pro převody jmění descendentů na ascendenty. Výhody vztahují se i na děti adoptované, ba i na zetě a snachy, jakož i na děti nemanželské (vým. min. fin. ze dne 31. srpna 1858, č. 138 ř. z. a ze dne 3. srpna 1859, č. 28546 a vým. min. fin. ze dne 12. dubna 1853, č. 12695). Poplatek obnáší u převodů jmění mezi živými z hodnoty 1⁰/₀ s 25⁰/₀ přírůžkou (p. s. 91 l. z. popl. a zákona ze dne 10. prosince 1862, č. 89 ř. z.), tolikéž při převodech na případ smrti, (p. s. 106, B. a.), při čemž nečiní se rozdíl, stal-li se převod na základě poslušnosti testamentární neb zákonné či darováním na případ smrti. Věno a vojenská kauce svatební požívají těchže výhod, zřizují-li je osoby zákonem k tomu zavázané.

Assignace čili Poukázka.

I. Pojem: Poukázkou nazývá o. o. z. (§ 1400.) právní jednání, kterým dlužník (assignant) na místo sebe třetího (assignata) jako platitele určuje, o tom věřitele (assignatara) vyrozumí a poukáže, aby tohoto třetího zaplatitele přijal. — Výrokem »poukázka« označuje o. o. z.:

- a) Rozkaz dlužníka daný osobě třetí (§ 1400., 1405. o. o. z.);
- b) oznámení toho dlužníkem věřiteli učiněné (§ 1405. o. o. z.);
- c) listiny o tom dlužníkem vyhotovené (§ 1405., 1408. o. o. z.).

Dle o. o. z. působí assignace změnu závazku, záležející v tom, že přistoupí ku stávajícímu závazku nový dlužník. Tomuto pojmání nelze však zcela přisvědčiti, ježto jednak obsahu § 1407 o. o. z. neodpovídá, jednak při poukázce dle § 1401—1406., 1408., 1409. o. o. z. na starém závazku ničeho nemění, nýbrž pouze změna jistých předpokládání tu nastává. Zvláště pak není správné, praví-li se v o. o. z., že dlužník místo sebe (»an seine Stelle«) třetího jako platitele postavití může, poněvadž z pravidla starý dlužník (assignant) ze závazku assignací nevystupuje, nýbrž vedle nového dlužníka (assignata) dále ručí. Mylným jest tedy náhled, považuje-li se assignace za přejmutí dluhu, za sukcessi v právní závazek dlužníkův nebo za postoupení dluhu (passivní cessi). Dle § 1400. o. o. z. a násl. může míti assignace trojí účel:

1. Založení závazek akcessorní (akcessorní platební poukázka § 1401. až 1406. o. o. z.);
2. založení nový závazek s účinkem obnovy (novace) starého dluhu, jenž pomíjí (§ 1407., novační platební poukázka);
3. způsobiti účinky postupu (cesse).